

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA

Kangasalan varhaiskasvatus tarjoaa lapsen ja perheen tarvitsemat varhaiskasvatuspalvelut perheen tilanteen ja tarpeen mukaisesti; kokopäivähoitoa, osapäivähoitoa, perhepäivähoitoa, vuoroa, avointa varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Suunnitelma velvoittaa myös yksityisen varhaiskasvatuksen tuottajia.

Lääkehoitosuunnitelma on käytännön työväline lääkehoidon suunnitelmalliselle hallinnalle ja samalla mahdollistaa sen kehittämisen. Lääkehoidon vaativuus ja sisältö arvioidaan toimintayksikön toimintaan perustuen ja tarpeelliset toimenpiteet yksittäisen lapsen mukaan. Lapsen lääkehoidosta vastaa lasta hoitava lääkäri ja lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Lääkehoito perustuu potilaan, hänen omaisensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen sopimukseen (Lapsen lääkehoitosuunnitelma). Suunnitelman perustana ja lähteinä on ollut Sosiaali- ja terveysministeriön 2007 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito (valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta Sosiaali- ja terveydenhuollossa).

YKSIKKÖKOHTAINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Varhaiskasvatuksen yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman avulla varaudutaan tilanteisiin, joissa päivähoitoyksikköön tulee lapsi, joka tarvitsee lääkehoitoa. Siinä huomioidaan työntekijöiden osaaminen ja arvioidaan koulutustarpeet, osaavan henkilöstön paikalla olo sekä yksikön tilanne lääkehoidon näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön lääkehoidon osaamista tulee seurata, ylläpitää ja kehittää.

Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma muodostuu:

- Kangasalan kunnan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmasta
- Yksikön pelastussuunnitelmasta
- Päiväkodinjohtajan ylläpitämästä kirjanpidosta, josta ilmenee yksikön henkilökunnan osallistuminen lääkkeenannon koulutuksiin.
- Päiväkodin työvuorosuunnittelusta, jossa huomioidaan osaavan ja lapsen lääkehoitoluvan saaneen henkilöstön läsnäolo lapsen varhaiskasvatuspäivän-, henkilökunnan sairauslomien, vuosilomien ja loma-aikojen aikana.
- Lapsikohtaisista lääkehoitosuunnitelmista, joissa huomioidaan henkilöstön koulutustarpeet ja osaaminen.

Lääkkeen antaminen päivän aikana perustuu kiinteään yhteistyöhön huoltajien, lasta hoitavan henkilökunnan ja tarvittaessa terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Tarpeen mukaan yhteistyötä tehdään myös keittiöhenkilökunnan ja alan asiantuntijoiden kanssa. Jokainen yksikön aikuinen on hätätilanteissa vastuussa ensiavun antamisesta lapselle. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten lääkkeen antamiseen periaatteita on määritelty erillisessä toimintaohjeessa.

Liite 1. Toimintaohje varhaiskasvatuksessa olevien lasten lääkehoitoon.

LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Lääkehoitosuunnitelma tehdään pitkäaikaissairautta sairastaville ja sitä kautta säännöllistä lääkitystä tarvitseville lapsille esim. diabetes, epilepsia, astma. Lapsen lääkehoidon suunnitelma tehdään ennen hoidon aloittamista yhteistyössä lapsen huoltajien, varhaiskasvatusyksikön johdon, lapsen hoidosta vastaavan lääkärin, tai lääkärin valtuuttaman muun terveydenhuollon henkilökunnan ja lääkehoitoa toteuttavan varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Suunnitelma liitetään lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatus-/ esiopetus suunnitelmaan. Lapsen lääkehoidon suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet huomioidaan tarvittaessa yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa. Lisäksi huolehditaan siitä, että jokainen yksikön aikuinen osaa antaa lapselle hätätilanteessa ensiapua.

Lapsen lääkehoitosuunnitelmaan sisältyy

- o Yksikössä sovitaan lapsen lääkehoidon toteuttajat ja varatoteuttajat
- o Lääkehoitoa toteuttavan henkilökunnan perehdytys
- o Suunnitelma varajärjestelyistä, että lääkkeen antajan loma ym. poissaloaikoina lääkkeen antaa siihen perehdytyksen ja luvan saanut työntekijä

Liite 2. Lapsen lääkehoitosuunnitelma

Lääkehoitosuunnitelma säilytetään yksikössä lasten papereiden ohessa arkistointiohjeiden mukaisesti.

LAPSEN LÄÄKEHOIDON VASTUUT, VELVOLLISUUDET, TYÖNJAKO JA PEREHDYTTÄMINEN

Vastuu varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman laatimisen, toteuttamisen ja seurannan organisoinnista on kunnan terveydenhuollon johdolla.

Terveyskeskuksen johtava ylilääkäri

- o Vastaa sosiaali- ja terveystoimen yksiköiden lääketieteellisestä toiminnasta.
- o Vastaa ja hyväksyy Kangasalan kunnanvarhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman.

Terveyskeskuksen ylilääkäri

- o Hyväksyy varhaiskasvatuksen henkilöstön lääkkeenantoon oikeuttavan luvan.
Liite 3. Lääkkeen antoon oikeuttava lupa

Varhaiskasvatuksen johtaja

- o Vastaa siitä, että varhaiskasvatuksella on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation lääkehoitosuunnitelman mukainen suunnitelma.
- o Ottaa vastaan vuosittain ilmoitetut lääkevirhetilanteiden koosteet.

Päiväkodinjohtaja

- o Vastaa lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta omassa yksikössään. Ottaa vastaan lääkehoidon virheilmoitukset ja toimittaa vuodenvaihteessa koosteen ilmoituksista varhaiskasvatuksen johtajalle.

- Vastaa siitä, että lääkehoidon toteuttajalla on riittävä toteuttamisen edellyttämä perehdytys ja koulutus ja että koulutus vastaa kyseisen lääkehoidon osaamisvaatimuksia.
- Huolehtii henkilökunnan lääkkeen antoon oikeuttavien lupien ajantasaisuudesta.
- Varmistaa, että päivähoitoyksikössä on riittävä määrä lääkehoidon osaamisen hallitsevaa henkilöstöä lapsen varhaiskasvatuspäivän, henkilökunnan sairaus poissaolojen ja loma-aikojen aikana.
- Vastaa siitä, että omassa yksikössä olevien kroonisesti sairaiden, jatkuvaa lääkitystä vaativien, kohtausluonteisesti lääkkeitä tarvitsevien lasten ja muiden erityistä hoitoa tarvitsevien lasten turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot ja toimenpiteet on huomioitu yksikön omassa (pelastussuunnitelmassa) turvallisuussuunnitelmassa.
- Huolehtii siitä, että ennen varhaiskasvatuksen alkua säännöllistä lääkitystä tarvitsevan lapsen lääkehoidon toteuttamisesta on sovittu kirjallisesti ja henkilökunta on saanut tarpeenmukaisen perehdytyksen ja mahdollisen lisäkoulutuksen lapsen lääkehoitoon.
- Ohjaa ja valvoo lapsen lääkehoidon toteutusta lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- Vastaa lapsikohtaisten lääkehoitosuunnitelmien laadinnasta ja allekirjoittaa ne.

Lapsen lääkehoidon toteuttajat ja toteuttamisen varahenkilöt

Lähihoitajan koulutuksen saanut on ensisijainen lääkehoidon toteuttaja. varhaiskasvatuksen muu työntekijä, joka ei ole saanut terveysalan koulutusta voi toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa (suu, silmät, nenä, korvat, peräaukko), tai ihon alle pistettävää (esim. insuliini) lääkehoitoa, kun on saanut terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa perehdytystä ja koulutusta, sekä tarvittaessa antamalla osaamisestaan näytön.

- Vastaa lääkehoitoa toteuttaessaan omasta toiminnastaan lääkemääräykseen perustuen sekä ammatillisen koulutuksensa, vastuualueensa ja työyksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.
- Laatii yhdessä huoltajien ja tarvittaessa terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman.
- Toteuttaa perehdytyksen ja lääkehoitoluvan saatuaan lapsen lääkkeen antamisesta omassa ryhmässä. Varmistaa luonnollista tietä annettavien lääkkeiden osalta, että lääkkeen annostelu on ennalta sovitun mukainen. Arvioi omalta osaltaan lapsen lääkehoidon vaikuttavuutta ja kertoo havainnoistaan huoltajille. Huolehtii tarvittaessa retkille mukaan lapsen mahdollisen lääkityksen/ elvytyslääkkeet. Vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä. Vastaa siitä että koko yksikön henkilökunnalla on tiedossa elvytyslääkkeitä tarvitseva lapsi, missä elvytyslääkkeitä säilytetään ja lääkkeen annosteluohje. Perhepäivähoitaja huolehtii tiedot lapsen varahoitopaikkaan yhdessä esimiehen ja vanhempien kanssa ja huoltajat vastaavat varahoitopaikan perehdyttämisestä.
- Jos lapsen lääkkeenannossa on tapahtunut virhe, on tarvittaessa yhteydessä lasta hoitavaan lääkäriin, ilmoittaa asiasta huoltajille ja tekee kirjallisen lääkevirheilmoituksen (Liite 4) päiväkodinjohtajalle.
- Osallistuu järjestettäviin lääkehoidon yleissivistäviin koulutuksiin.
- Pyytää tarvittaessa huoltajaa kutsumaan terveydenhuollon ammattilaisen perehdyttämään lapsen lääkehoitoon.
- Työntekijä on velvollinen ilmoittamaan, ellei hän arvioi hallitsevansa hänelle annettua työtehtävää. Työnantaja on velvollinen järjestämään lisäperehdytystä.
- Kirjaa päivittäin ylös antamansa lääkkeet yhteisesti sovitulla tavalla (päivähoitopaikkaan jää dokumentti).

Lapsen huoltajat

- Ovat tietoisia siitä, kuka/ ketkä toteuttavat varhaiskasvatuksessa oman lapsen lääkehoitoa
- Vastaavat ryhmän henkilökunnan riittävästä perehdyttämisestä lapsen lääkkeenantoon ja kutsuvat tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa.
- Laativat yhdessä lapsen ryhmän henkilökunnan kanssa lapsen lääkkeenantosuunnitelman.
- Huolehtivat tarvittaessa henkilökunnalle uuden tiedon lääkärin määräämästä lapsen lääkinnästä tapahtuneesta muutoksesta.
- Vastaavat lapsen siirtyessä toiseen varhaiskasvatusyksikköön tai päivystykseen, tulevan ryhmän henkilökunnan perehdyttämisestä. Tarvittaessa kutsuvat alan ammattilaisen perehdyttämään uuden yksikön lääkehoidon toteuttajia.

LÄÄKEHOIDON OSAAMINEN, OSAAMISEN VARMISTAMINEN JA YLLÄPITÄMINEN

Lähihoitajat ovat lääkehoitoon koulutettua nimikesuojattua henkilöstöä, joiden osaamista ylläpidetään viiden vuoden välein annettavalla koulutuksella ja tentillä. Lisäosaamisen osalta osaaminen varmistetaan perehdytyksellä ja lisäkoulutuksella sekä (esimerkiksi injektoiden antaminen ihon alle ja lihakseen) osaaminen varmistetaan näytöllä, jonka ottaa vastaan laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilökunta voi osallistua luonnollista tietä annettavien tai ihon alle pistettävän hoidon toteuttamiseen lapsikohtaisesti yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen ja osaamisen varmistamisen jälkeen. Tarvittaessa osaaminen varmistetaan näytöllä. Lääkehoitoon osallistuminen perustuu työntekijän suostumukseen.

Osaamisen varmistaminen ja näyttö

Kunnan sisäinen koulutus

Lääkeosaamisen perusteet varhaiskasvatuksessa–koulutus järjestetään vuosittain varhaiskasvatuksen henkilöstölle kunnan terveydenhuollon ammattilaisten toteuttamana.

Näytön osaamisestaan voi antaa sille terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka perehdyttää työntekijää lapsen yksilölliseen lääkehoitoon/ toimenpiteisiin. Lapsen yksilöllisen lääkehoidon osaaminen (esim. monipistoshoido) tulee tarvittaessa varmistaa näytöllä. Näyttö kirjataan Lapsen lääkehoitosuunnitelmaan, liite 2.

Lääkehoidon verkkokoulutus

Koulutus voidaan toteuttaa myös lääkehoidon verkkokoulutuksena. Henkilöstön perustutkintoon johtavan koulutuksen antamat valmiudet ja Lääkehoidon osaaminen verkossa (LOVe) LOP - koulutuskokonaisuuden (teoriaosuus, lääkelaskut ja näytöt) hyväksytyt suorittaminen antavat oikeuden osallistua ja toteuttaa lääkehoitoa seuraavasti:

- Lääkeosaamisen perusteet (**LOP teoria; teoria- ja laskutentit**) oikeuttaa luonnollista reittiä annosteltavien lääkkeiden jakamiseen ja antamiseen, injektoiden antamiseen ihon alle ja lihakseen, terveydenhuollon nimikesuojatulle ja laillistetulle henkilöstölle.

- Lääkehoidon perusteiden teoriaosuus (LOP teoria ja teorianentti) oikeuttaa luonnollista reittiä annosteltavien valmiiksi jaettujen lääkkeiden antamiseen ja injektioiden antamiseen ihon alle myös sosiaalihuollon ammattihenkilöille.

Myös nimikesuojatun terveydenhuollon ammattihenkilön (lähihoitajan) tulee tarvittaessa antaa käytännön näytöt niiltä lääkehoidon osa-alueilta, joihin osallistuu.

KIRJALLINEN LUPA LÄÄKKEEN ANTAMISEEN

Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tarvitsevat luvan lääkkeen antamiseen varhaiskasvatuksessa. Yksittäisen lapsen osalta lääkehoidon osaamisen varmistus tapahtuu huoltajien ja tarvittaessa alan asiantuntijoiden antamalla riittävällä perehdytyksellä ja opastuksella lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimiin sekä antamalla tarvittaessa näyttö osaamisesta.

Annettu näyttö kirjataan lapsen lääkehoitosuunnitelmaan, liite 2.

Terveyskeskuksen ylilääkärin myöntämä lupa

Kangasalan kunnan terveyskeskuksen ylilääkäri myöntää henkilöstön lääkkeenantoon oikeuttavan luvan (Liite 3.) Lupa perustuu riittävän osaamisen ja näytön osoittamiseen. Lääkkeenantoluvan kopio jää yksikköön. Alkuperäinen jää työntekijälle.

Lääkehoidon osaamisen verkossa Lääkeosaamisen perusteet (LOP) –koulutuksen suorittanut henkilö ei tarvitse erillistä lupaa.

LÄÄKEHOIDON VIRHETILANTEIDEN KIRJAAMINEN JA ARVIOINTI

Lääkkeenannon virhetilanteissa, jotka vaikuttavat lapsen terveyteen, esim. lapsi on saanut lääkettä liikaa/ liian vähän, lääkkeen antaminen on unohtunut, lapsi on oksentanut lääkkeen pois, otetaan yhteys lasta hoitavaan lääkäriin ja otetaan yhteys lapsen huoltajiin. Selvitys virhetilanteesta toimitetaan kirjallisesti päiväkodinjohtajalle, joka toimittaa niistä vuodenvaihteessa koosteen varhaiskasvatuksen johtajalle. Jokainen lääkehoidon virhetilanne käsitellään aina ryhmän henkilöstön ja tarpeen mukaan koko yksikön henkilöstön kanssa.

Kangasala 1.4.2016

Sari Mäkinen, johtava ylilääkäri